

paradigm, till vilket även *ö* hört (motsv. *auj-* i got. genit. *aujōs*); jfr samma förhållande mellan *ä*. da. *maar* o. *mö*. Se f. ö. *ö* o. jfr SOÅ 17: 66 f. — Utvecklingen av *rdh* till *l* är densamma som i *hin håle*, stel osv.

ån, sv. dial., sträcka el. remsa av åker, hage o. d. som man tar för sig för att därå skörda, röja osv. (under fortskridande från den ena ändan till den andra), av ett fsv. **ān* = mhty. *jān* (ty. *jahn*), langob.-lat. *janus*, jordsträcka, jordrymd, av germ. **jāna-* = ie. **jē-no-* i sanskr. *yāna-*, bana, *yānam*, gång, fordon, till ie. roten *jē*, gå, i sanskr. *yāli*, går, far, litau. *jóti*, rida, osv., även som bl. a. lat. *jānuā*, dörr, o. gudan. *Jānus* (se Januari), utvidgning av roten *i*, gå (se ed 1, id 2, o. år). Schade Altd. Wb., Lidén Ark. 3: 243.

åndra, **åndre**, sv. dial., skoning under slädmedar, även *andra* = no. *andra*, ä. da. *andre*; jämte nordsv. dial. *andur*, *annar*, den kortare av ett par skidor, Bureus o. 1600: *andarn* best. f. = isl. *öndurr* (o. *andri*) m., no. *onder* f., även: skida (i allm.), jfr fsv. *andurstang*, sv. dial. *änder-*, *anderstång*, av urnord. **andura-*, varav finska lånordet *antura*, sula, köl, lösméd. Säkerl., med Torp Etym. Ordb. s. 5, till *and-*, emot (se an- 2), f. ö. sannol. med avledn. *-ur* (*-ar?*), jfr t. ex. fjätter, hammare. Härtill sv. dial. *annring*, skoning under medar = no. *andring*. — Annorlunda (v. Friesen o.) K. F. Johansson IF 8: 181.

[ång, sv. dial., trång, se ånger.]

ånga, sbst., egentl. oblik kasus (jfr t. ex. imma o. Ordbildning under *-a*) till ä. nsv., sv. dial. *änge*, fsv. *ange* = isl., no., da. dial. *ange*, till en utvidgning av roten *an* i *ande*, *andas*; kanske i så fall ie. **ong^h*, vartill även grek. *omphé*, vindfläkt. Lagercrantz KZ 35: 278. — Ångbåt, Stockh. Courier 1, 1820—21: 'Plan til en på actier grundad Transport-inrättning emellan Stockholm och Göteborg, medelst tvenne Ångbåtar'; o. ångare, Franzén 1841: 'Ångarn far med rök och støj och bråk / Af hjul'; översättningslån efter ty. *dampfboot*, *dampfer*, eng. *steam-boat*, *steamer*, fra. *bateau à vapeur*, varefter ry. *paro-*

chód osv.; jfr liknande lån av kulturord under t. ex. utställning. Da. har i stället *dampskib* efter ty. *dampfschiff*. — Ångkvarn, efter ty. *dampfmühle*, eng. *steam-mill*, fra. *moulin à vapeur*. — Om *ångvagnsträng* o. *-kedja* som beteckningar för 'bantåg' på en tid, då man ännu famlade efter en lämplig benämning, se under tåg 3. Jfr ä. da. (t. ex. 1840) *dampvogn*, om järnvägs-vagn. — Härtill vb. ånga = isl., no. *anga* (i da. *dampe*, se damm).

ånger, i ä. nsv. ofta även: sorg el. vrede, fsv. *anger* m. o. n., trångmål, ångest, ånger, förtrytelse = isl. *angur* m., förtret, bedrövelse, da. *anger*, ånger, i ä. da. även: sorg, bekymmer, betryck (eng. *anger* är lån från nord. spr.), ett speciellt nordiskt ord; liksom adj. sv. dial., ä. sv. *ånger*, ångslig, sorgsen (t. ex. Bellman, Lenngren), fsv. *anger*, av germ. **angra-* el. också av en germ. *s*-stam **angaz*, motsvar. lat. *angor* (genit. *-ōris*), ångest, beklämning, (strupens) sammantryckande, sanskr. *añhas* n., trångmål; till icur. *angh*, (vara) trång, i sanskr. *añhu-*, trång = germ. **angwu(-ia-)* i finska lånordet *ankeä*, trång, got. *aggwus*, fsax., fhty. *engi* (ty. *enge*), ags. *enge*, isl. *ongr*, no. *ang*, sv. dial. *ång* ds. (se ånga o. ångsla), med samma deklinationsövergång som i t. ex. *söt*, jfr även t. ex. *fast*, *tunn*; f. ö. besl. med lat. *ango*, snör samman, *angustus*, trång, fir. *cum-ang*, trångmål, nöd, fslav. *qzükü*, trång, litau. *ānksztas* osv.; jfr ångest, ångse. Alltså egentl.: trångmål. Härtill avledn. *ångra*, se d. o. — Ordet har i betyd. 'ånger' undanträngt (dial.) i der osv., där betyd. 'ånger' är ursprunglig; jfr även ruelse. — Ångerköpt, egentl.: ångrande ett köp, såsom Bureus o. 1600, redan åtm. under 1700-t.:s första årtionden även i utvidgad anv., jfr ä. nsv. (dial.) *ångerki(ö)psen* 1723 (Växiö; bildat som ledsen osv.), till ä. nsv. *ångerköp* 1623 osv., Lind 1749. Jfr ä. nsv. o. sv. dial. *ångerbyttl*, y. fsv. *ångerbyttler*, som ångrar ett byte, ångerköpt.

Ångermanland, ä. nsv. även *Ånger* (norrl. dial.), fsv. *Angermanna land*, dvs. Ångermännens land, egentl.: deras som bo vid viken el. vikarna (Ullånger osv.),